

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки та економічної теорії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МІКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІКА»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ	07 Управління та адміністрування
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ	073 Менеджмент
РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ	Перший (бакалаврський)
ФАКУЛЬТЕТ	Економічний

Біла Церква 2023

Робоча програма з навчальної дисципліни «Мікро- та макроекономіка» для здобувачів вищої освіти економічного факультету за спеціальністю 073 «Менеджмент», перший (бакалаврський) рівень вищої освіти / Укладачі Т.В. Понедільчук, Н.О. Рибак. Біла Церква: БНАУ, 2023. 28 с.

Укладачі: канд. екон. наук, доцент Понедільчук Т.В.; канд. екон. наук, доцент Рибак Н.О.

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри економіки та економічної теорії (Протокол № 1 від 25.08.2023 р.)

Завідувач кафедри економіки та економічної теорії,

канд. екон. наук, доцент

_____ (підпис)

С.Г. Батажок

Гарант ОП «Менеджмент»,

канд. екон. наук, доцент

_____ (підпис)

Н.В. Коваль

Схвалено науково-методичною комісією економічного факультету

(Протокол № 1 від 28.08.2023 р.)

Голова науково-методичної комісії,

д-р. екон. наук, професор

_____ (підпис)

І.М. Паска

ЗМІСТ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	4
2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ	5
3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ	5
4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІКА»	6
5. СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ	7
6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	8
6.1. Лекції	8
6.2. Практичні заняття	17
6.3. Самостійна робота	18
6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних та групових завдань	19
7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	22
8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ	22
9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ	23
10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ	23
11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ	26
12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	26

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Згідно з навчальним планом на 2023-2024 навчальний рік, на вивчення дисципліни «Мікроекономіка та макроекономіка» для денної форми навчання виділено 240 академічних годин (8 кредитів ECTS), у т.ч. аудиторних – 120 годин (лекції – 60, практичні заняття – 60), самостійна робота студентів – 120 годин.

Опис навчальної дисципліни за показниками та формами навчання наведено в таблиці:

Найменування показників	Галузі знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів, відповідних ECTS – 8	Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»	Обов'язкова	
Змістових модулів – 4	Спеціальність: 073 «Менеджмент»	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – розрахункове		2-й	2-й
Загальна кількість годин – 240		Семестр	
		3-4-й	3-4-й
Тижневих годин для денної форми навчання: I семестр: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4 II семестр: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 4		Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції
	60 год.		12 год.
	Практичні		
	60 год.		12 год.
	Лабораторні		
	-		-
	Самостійна робота		
120 год.	216 год.		
Підсумковий контроль: залік іспит			

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів знання поведінки економічних суб'єктів у ринкових умовах, озброєння їх універсальним інструментарієм прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання. У центрі уваги мікроекономіки перебуває поведінка споживача і виробника та її

оптимізація, ринковий попит і пропозиція, відносні ціни товарів, розподіл ресурсів за альтернативного їх використання, часткова і загальна рівновага тощо. Метою макроекономіки є формування знань про закономірності функціонування економіки на національному рівні на основі макроекономічних теорій, обґрунтованих світовою та вітчизняною наукою, та досвіду макроекономічної практики.

2. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Обов'язкова навчальна дисципліна «Мікроекономіка та макроекономіка» базується на знаннях таких дисциплін, як «Економічна теорія», «Історія економіки та економічної думки», «Вища та прикладна математика», «Філософія».

3. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Результати навчання відповідно до ОП «Менеджмент» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти	Результати навчання з дисципліни «Менеджмент персоналу»
РН 04. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.	РН 04.1. Знати та використовувати економічну термінологію, основні поняття та показники мікро- та макроекономіки для обґрунтування управлінських рішень. РН 04.2. Демонструвати навички проведення аналізу і структури складових економічної політики держави. РН 04.3. Знати та використовувати основні методи мікро- та макроекономічного аналізу для обґрунтування управлінських рішень. РН 04.4. Знати та використовувати макроекономічні показники в системі національних рахунків для обґрунтування управлінських рішень.
РН 05. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації	РН 5.1. Знати основні типи ринкових структур та особливості поведінки економічних агентів в умовах порушення досконалої конкуренції.
РН 06. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень	РН 6.1. Знати принципи та механізми оптимізації рішень основних мікроекономічних суб'єктів – споживачів і фірм – в різних ринкових структурах. РН 6.2. Уміти розрахувати показники господарської діяльності підприємств, розуміти їх взаємозв'язок, оцінювати перспективи подальшого розвитку, виявляти проблеми і аналізувати ефективність обраної сфери діяльності. РН 6.3. Уміти оцінювати національне багатство, ВВП, ВНП, ІСЦ на сучасному етапі розвитку України та змістовно інтерпретувати отримані результати для обґрунтування управлінських рішень. РН 6.4. Уміти проводити аналіз сучасної монетарної політики в Україні та шляхів вирішення проблем для

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «МІКРОЕКОНОМІКА ТА МАКРОЕКОНОМІКА»

Змістовий модуль 1. Теорія формування попиту та пропозиції

- Тема 1.1. Предмет і метод мікроекономіки.
- Тема 1.2. Попит, пропозиція та їх взаємодія.
- Тема 1.3. Еластичність попиту та пропозиції.
- Тема 1.4. Теорія поведінки споживача. Мета споживача.
- Тема 1.5. Аналіз поведінки споживача
- Тема 1.6. Мікроекономічна модель фірми. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника.
- Тема 1.7. Витрати виробництва.

Змістовий модуль 2. Рівновага на товарних і ресурсних ринках

- Тема 2.1. Ринок досконалої конкуренції.
- Тема 2.2. Монопольний ринок.
- Тема 2.3. Ринок монополістичної конкуренції.
- Тема 2.4. Олігопольний ринок.
- Тема 2.5. Ринок факторів виробництва.
- Тема 2.6. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту.
- Тема 2.7. Інституціональні аспекти ринкового господарства.

Змістовий модуль 3. Аналіз основних ринків економіки

- Тема 3.1. Макроекономіка як наука.
- Тема 3.2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків.
- Тема 3.3. Ринок праці.
- Тема 3.4. Товарний ринок.
- Тема 3.5. Грошовий ринок.
- Тема 3.6. Інфляційний механізм.

Змістовий модуль 4. Аналіз і структура складових економічної політики держави

- Тема 4.1. Споживання домогосподарств.
- Тема 4.2. Приватні інвестиції.
- Тема 4.3. Сукупні витрати і ВВП.
- Тема 4.4. Економічна динаміка.
- Тема 4.5. Держава в системі макроекономічного регулювання.
- Тема 4.6. Зовнішньоекономічна діяльність.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	всього	у тому числі					всього	у тому числі				
		л	п	лб	інд	СРС		л	п	лб	інд	СРС
<i>Змістовий модуль 1. Теорія формування попиту та пропозиції</i>												
Тема 1.1	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 1.2	8	2	2		2	2	9	1			4	4
Тема 1.3.	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 1.4	8	2	2		2	2	9	1			4	4
Тема 1.5	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 1.6	10	2	2		3	3	9		1		4	4
Тема 1.7	10	2	2		3	3	9		1		4	4
Разом за модуль 1	60	14	14		16	16	60	2	2		28	28
<i>Змістовий модуль 2. Рівновага на товарних і ресурсних ринках</i>												
Тема 2.1	10	2	2		3	3	9	1			4	4
Тема 2.2	8	2	2		2	2	9	1			4	4
Тема 2.3	10	2	2		3	3	9		1		4	4
Тема 2.4	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 2.5	8	2	2		2	2	9		1		4	4
Тема 2.6	8	2	2		2	2	8				4	4
Тема 2.7	8	2	2		2	2	8				4	4
Разом за модуль 2	60	14	14		16	16	60	2	2		28	28
<i>Змістовий модуль 3. Аналіз основних ринків економіки</i>												
Тема 3.1	8	2	2		2	2	6	1	1		2	2
Тема 3.2	8	2	2		2	2	6	1	1		2	2
Тема 3.3	8	2	2		2	2	10	1	1		4	4
Тема 3.4	10	2	2		3	3	10	1	1		4	4
Тема 3.5	14	4	4		3	3	12	1	1		4	6
Тема 3.6	10	2	2		3	3	12	1	1		4	6
Разом за модуль 3	58	14	14		15	15	56	6	6		20	24
<i>Змістовий модуль 4. Аналіз і структура складових економічної політики держави</i>												
Тема 4.1	10	2	2		3	3	12	1	1		4	6
Тема 4.2	8	2	2		2	2	12	1	1		4	6
Тема 4.3	8	2	2		2	2	10				4	6
Тема 4.4	12	4	4		2	2	10				4	6
Тема 4.5	12	4	4		2	2	10				4	6
Тема 4.6	12	4	4		2	2	10				4	6

Разом за модуль 4	62	18	18		13	13	64	2		2	24	36
Всього годин	240	60	60		60	60	240	12		12	100	116

Примітка: л – лекції, п – практичні заняття, лб – лабораторно-практичні заняття; інд – індивідуальні завдання, СРС – самостійна робота студентів.

6. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Лекції

Тема і зміст лекції	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Теорія формування попиту та пропозиції	
<p>1.1. Предмет і метод мікроекономіки</p> <p>Мікроекономіка як складова частина сучасної економічної теорії. Економічні відносини на мікро- і макрорівнях. Взаємозв'язок мікроекономіки і макроекономіки. Предмет та функції мікроекономіки Основні проблеми, які вивчає мікроекономіка.</p> <p>Мікросистема та її основні характеристики. Суть простої моделі кругообігу ресурсів, товарів та доходів.</p> <p>Проблема обмеженості ресурсів та необхідність вибору. Поняття економічної ефективності. Модель і крива виробничих можливостей, їх основні функції в економічному аналізі. Вплив технологій на виробничі можливості суспільства. Альтернативна вартість економічного блага.</p> <p>Методологія мікроекономічного аналізу. Основні принципи, на яких ґрунтується мікроекономіка. Види моделей. Загальноекономічні та специфічні методи мікроекономіки.</p>	2
<p>1. 2. Попит, пропозиція та їх взаємодія</p> <p>Попит і закон попиту. Індивідуальний та ринковий попит. Функція попиту. Закон попиту та його пояснення базовими положеннями теорії поведінки споживача. Аналіз зміни попиту загалом та величини (обсягу) попиту.</p> <p>Пропозиція і закон пропозиції. Функція пропозиції. Закон пропозиції. Аналіз змін пропозиції загалом та величини (обсягу) пропозиції.</p> <p>Взаємодія попиту і пропозиції. Ринкова рівновага Поняття ринкової рівноваги. Визначення рівноважної ціни та рівноважної кількості товару. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку. Сталість і динамічність ринкової рівноваги.</p> <p>Поняття про надлишок споживача і надлишок виробника.</p>	2

<p>1.3. Еластичність попиту та пропозиції</p> <p>Поняття «еластичності». Концепція еластичності взаємозв'язаних показників. Еластичність попиту. Основні властивості еластичності.</p> <p>Цінова еластичність попиту і пропозиції та фактори її зміни. Сутність і вимірювання цінової еластичності попиту і пропозиції. Види цінової еластичності попиту та загальний дохід виробника. Фактори зміни цінової еластичності попиту і пропозиції.</p> <p>Еластичність попиту за доходом та перехресна еластичність. Чутливість попиту до зміни доходу споживачів та знак коефіцієнтів еластичності. Застосування концепції еластичності в практичній діяльності суб'єктів.</p>	2
<p>1.4. Теорія поведінки споживача. Мета споживача</p> <p>Показники корисності і перший закон Госсена. Сутність економічної корисності, загальна і гранична корисність. Три основні гіпотези щодо поведінки споживача. Функції корисності. Другий закон Госсена та оптимум споживача.</p> <p>Крива байдужості, гранична норма заміщення. Властивості кривої байдужості. Перехід на інший рівень задоволення потреб: карта байдужості. Рух вздовж кривої байдужості, гранична норма заміщення.</p> <p>Бюджетна лінія та вибір споживача. Бюджетні обмеження, рівняння бюджетної лінії. Зміни доходу і ціни та їх вплив на бюджетну лінію. Рівновага споживача</p>	2
<p>1.5. Аналіз поведінки споживача</p> <p>Реакція споживача на зміну доходу. Крива «дохід-споживання». Функція попиту від доходу: крива Енгеля. Поняття нормальних благ та благ нижчої споживчої цінності. Реакція споживача на зміну цін товарів. Крива «ціна-споживання». Крива індивідуального попиту. Поняття звичайних благ та благ Гіффена.</p> <p>Ефект заміни та ефект доходу. Вплив ефектів за Слуцьким та за Хіксом. Рівняння Слуцького. Взаємодія ефектів заміни та доходу. Прийняття рішень в ситуаціях з ризиком. Невизначеність та економічний ризик. Умови схильності та несхильності споживача до ризику. Ризик та ефективність економічних рішень.</p>	2
<p>1.6. Мікроекономічна модель фірми. Варіації факторів виробництва та оптимум товаровиробника</p> <p>Фірма як суб'єкт ринку та виробничо - ринкова система. Спрощена схема ринково-виробничої системи. Фактори виробництва, їх групування. Мотивація поведінки підприємства. Фактор часу і періоди у функціонуванні фірми. Поняття оптимального та рівноважного станів фірми. Параметри фірми як мікроекономічної моделі.</p> <p>Поняття і параметри виробничої функції. Ресурси та випуск</p>	2

<p>продукції. Виробничі функції Коба-Дугласа і Леонтьєва. Технологічний прогрес та технологія. Ефект часу.</p> <p>Виробництво з одним змінним ресурсом (фактором). Загальний, середній і граничний продукт.</p> <p>Вибір виробничої технології. Ізокванта та карта ізоквант. Зони технічного (технологічного) заміщення. Шлях розвитку та економія від масштабу.</p>	
<p>1.7. Витрати виробництва</p> <p>Витрати виробництва у короткостроковому періоді. Економічні та бухгалтерські витрати. Поняття альтернативних витрат. Постійні та змінні витрати. Типовий характер зміни витрат за короткостроковий період. Закон зростаючих граничних витрат (зниження дохідності).</p> <p>Витрати у довгостроковому періоді. Ізоквантна та пропорційна варіації факторів виробництва та функції витрат. Криві довготривалих витрат, їх види. Варіанти технологічного вибору фірми у розробці довгострокової стратегії.</p> <p>Ізокоста та рівновага виробника. Правило мінімізації витрат.</p> <p>Прибуток і дохід фірми. Економічний і бухгалтерський прибуток. Загальний, середній і граничний дохід та їх динаміка</p>	2
<p>Разом за змістовий модуль 1</p>	14
<p><i>Змістовий модуль 2. Рівновага на товарних і ресурсних ринках</i></p>	
<p>2.1. Ринок досконалої конкуренції</p> <p>Поняття ринкової структури. Види ринкових структур та їх ознаки. Характерні риси ринку досконалої конкуренції. Ринковий попит та крива попиту на продукцію фірми за умов досконалої конкуренції.</p> <p>Сукупний, середній та граничний дохід фірми, їх графічне відображення. Граничний дохід та його співвідношення з лінією попиту на продукцію фірми. Конкурентна стратегія фірми у короткотерміновому періоді. Максимізація прибутку. Дослідження умов прибутковості та збитковості фірми: графічний аналіз впливу ринкової ціни на взаємне розміщення кривих сукупних витрат, сукупного доходу та прибутку фірми - досконалого конкурента. Ринкова ціна та умови: прибутковості, беззбитковості, збитковості, повного згортання виробництва фірми (графічно).</p> <p>Пропозиція фірми та ринкова пропозиція. Конкурентна стратегія фірми у довготерміновому періоді. Ефективність ринку досконалої конкуренції.</p>	2
<p>2.2. Монопольний ринок</p> <p>Модель чистої монополії та її характеристика. Поняття та ознаки. Природні, економічні, адміністративні та правові бар'єри монопольного ринку. Різновиди монополій: відкриті, закриті, природні. Моносонія.</p>	2

<p>Монопольний ринок у короткотерміновому та довготерміновому періодах. Визначення монополістом ціни та обсягу виробництва (графічна, та алгебраїчна інтерпретація). Вплив на поведінку монополіста цінової еластичності попиту. Пропозиція фірми монополіста та особливості її формування. Цінова дискримінація. Рівновага фірми-монополіста у довготерміновому періоді. Економічні наслідки та соціальна ціна монополії.</p> <p>Порівняльний аналіз досконалої конкуренції та монополії. Державне регулювання монопольної діяльності, антимонопольна політика.</p>	
<p>2.3. Ринок монополістичної конкуренції</p> <p>Сутність та основні риси ринку монополістичної конкуренції: ознаки та умови функціонування. Ринкова поведінка монополістичного конкурента. Максимізація прибутку. Цінова політика фірми. Короткотермінова та довготермінова рівновага фірми (графічна інтерпретація). Сутність та передумови розвитку нецінової конкуренції. Поглиблення диференціації продукту: позитивні та негативні наслідки.</p> <p>Вплив рекламної діяльності на обсяги виробництва та витрати. Економічна доцільність реклами. Суспільна ціна монополістичної конкуренції, порівняльний аналіз з ринком досконалої конкуренції та монопольним ринком.</p>	2
<p>2.4. Олігопольний ринок</p> <p>Олігополія, її сутність та основні ознаки. Показники концентрації ринку. Основні причини існування олігополії. Різноманітність олігополістичних структур, загальна взаємозалежність і складність аналізу поведінки підприємства на ринку. Дуополія: суть моделей Курно та Бертрана.</p> <p>Моделі олігополістичного ціноутворення: цінова війна та її наслідки; картель та легальні угоди; таємні та мовчазні змови (лідерство у цінах). Модель ламаної кривої попиту. Ціноутворення за принципом: «витрати плюс ...». Основний зміст нецінової конкуренції.</p> <p>Олігополія та економічна ефективність. Науково-технічний прогрес за умов олігополії. Економічні наслідки олігополії. Державне регулювання олігополії.</p>	2

<p>2.5. Ринок факторів виробництва</p> <p>Похідний попит. Взаємозв'язок ринків продукту та факторів виробництва. Попит на продукт та попит на фактори виробництва.</p> <p>Праця як фактор виробництва, її мобільність. Формування індивідуального, галузевого та ринкового попиту на працю. Рівновага на ринку праці. Контроль профспілок над пропозицією робочої сили, рівнем заробітної плати та продуктивністю праці. Двостороння монополія і визначення реального рівня заробітної плати.</p> <p>Капітал як ресурс тривалого використання. Попит та пропозиція капіталу. Формування процентної ставки як рівноважної ціпи капіталу. Види процентних ставок. Поняття дисконтованої величини. Рівень дохідності, прибуток на капітал. Поняття теперішньої та майбутньої вартості у прийнятті інвестиційних рішень.</p> <p>Ринок землі. Особливості землі як фактору виробництва. Особливості формування пропозиції землі та попиту на землю. Рента. Ціна землі як капіталізована рента.</p>	2
<p>2.6. Загальна ринкова рівновага та економіка добробуту</p> <p>Поняття ринкової рівноваги, її аналіз. Часткова та загальна рівновага. Ефект зворотного зв'язку. Закон Вальраса. Діаграма Еджворта. Ефективність при обміні. Крива контрактів. Парето-ефективний розподіл. Крива можливостей споживачів. Загальна рівновага за Парето.</p> <p>Ефективність у виробничій сфері. Розподіл виробничих ресурсів; діаграма Еджворта. Крива виробничих контрактів. Парето-оптимальний розподіл ресурсів. Ефективність на конкурентних ринках товарів. Загальна рівновага та економіка добробуту. Причини обмеженої здатності ринкового регулювання. Оптимум та квазіоптимум ринкової системи. Теорія загальної рівноваги та політика в галузі економіки добробуту. Критерії оцінки добробуту.</p>	2
<p>2.7. Інституціональні аспекти ринкового господарства</p> <p>Позаринкові (зовнішні) ефекти, їх економічний зміст. Поняття про зовнішні ефекти. Суспільні та приватні витрати (вигоди). Корируючі податки та субсидії. Громадські блага і громадський вибір. Попит на громадські блага і ефективний їх обсяг. Забезпечення громадськими благами: можливість ринку і держави.</p> <p>Економічна роль держави у ринковій економіці. Необхідність та причини втручання держави в економічні процеси за ринкових умов. Функції держави. Застосування теорії громадського вибору у поведінці уряду. Державна система управління природоохоронної діяльності. Економічний механізм природокористування. Механізм відшкодування збитків, заподіяних внаслідок порушення законодавства про охорону довкілля. Раціональне використання природних ресурсів.</p>	2

Разом за змістовий модуль 2	14
Змістовий модуль 3. Аналіз основних ринків економіки	
<p>3.1. Макроекономіка як наука</p> <p>Місце макроекономіки в системі економічних наук. Макроекономіка як теоретична основа економічної політики. Взаємозв'язок макроекономіки та мікроекономіки.</p> <p>Предмет, об'єкт та суб'єкти макроекономіки. Економічна система як об'єкт макроекономіки. Сутність економічної політики та її види. Функції макроекономіки. Етапи розвитку макроекономіки. Основні макроекономічні школи.</p> <p>Основні проблеми і основні поняття та показники макроекономіки, їх взаємозв'язок. Роль держави у вирішенні основних макроекономічних проблем. Макроекономічна політика та її види.</p> <p>Основні методи макроекономіки. Макроекономічне моделювання. Графічні моделі, їх значення та основні правила побудови. Ендогенні та екзогенні змінні макроекономічних моделей. Номінальні і реальні змінні. Модель кругопотоку. Двосекторна модель. Доходи і витрати. Заощадження та інвестиції у схемі кругопотоку. Державний та зарубіжний сектори у схемі кругопотоку. Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах <i>VUCA, Spod, Dest Ta Vani</i> Світу.</p>	2
<p>3. 2. Макроекономічні показники в системі національних рахунків</p> <p>Система національних рахунків. Методологічні принципи побудови системи національних рахунків (СНС). Основні категорії СНС: додана вартість, інституційні одиниці, сектори, операції, рахунки. Відмінність СНС від балансу народного господарства.</p> <p>Валовий внутрішній продукт (ВВП) та валовий національний продукт (ВНП). Методи обчислення ВВП. Вимірювання ВВП та проблеми, що пов'язані з ним. Методи обчислення ВВП: виробничий, розподільчий (за доходами) та метод кінцевого використання (за витратами). Тіньова економіка. Співвідношення між потенційним і фактичним ВВП. Роль цінового фактора у вимірюванні ВВП. Номінальний і реальний ВВП. Показники рівня цін. Індеси цін. Індекс споживчих цін (ІСЦ). Індекс цін виробника. Дефлятор ВВП. Відмінність між ІСЦ та дефлятором ВВП. Зведення номінального ВВП до реального ВВП. Інфлювання і дефлювання.</p> <p>Макроекономічні показники на чистій основі: чистий внутрішній продукт, національний дохід та зв'язок між ними. Національне багатство.</p>	2
<p>3. 3. Ринок праці</p> <p>Зайнятість та безробіття. Повна зайнятість, неповна зайнятість, надмірна зайнятість та рівень безробіття. Основні види безробіття:</p>	2

<p>фрикційне, структурне, циклічне. Причини безробіття. Основні показники використання робочої сили. Повна зайнятість, природне безробіття та потенційний ВВП. Закон Оукена та втрати економіки від циклічного безробіття. Соціальні наслідки безробіття.</p> <p>Ринок праці та механізм його функціонування. Попит, пропозиція і ціна на ринку праці. Класична теорія ринку праці. Кейнсіанська теорія ринку праці. Теорія гнучкого ринку праці.</p> <p>Державне регулювання зайнятості. Стимулююча політика як метод зменшення безробіття та її інфляційні наслідки. Крива Філіпса про зв'язок між безробіттям та інфляцією в короткостроковому та довгостроковому періодах. Висновки кривої Філіпса для політики зайнятості. Державні програми сприяння зайнятості.</p>	
<p>3. 4. Товарний ринок</p> <p>Сукупний попит: його сутність та відмінність від ринкового попиту. Графічна модель сукупного попиту. Цінові чинники сукупного попиту; причини від'ємного нахилу кривої сукупного попиту. Нецінові чинники сукупного попиту та їх вплив на його криву.</p> <p>Сукупна пропозиція, її сутність. Графічна модель сукупної пропозиції. Класична модель сукупної пропозиції і виробнича функція. Зміна цін і реального ВВП на різних ділянках короткострокової сукупної пропозиції. Нецінові чинники сукупної пропозиції.</p> <p>Рівновага сукупних попиту і пропозиції. Модель AD – AS як базова модель економічної рівноваги. Довгострокова та короткострокова рівноваги. Порушення рівноваги змінами в сукупному попиті та механізми її відновлення. Ефект храповика. "Перегріта економіка". Порушення рівноваги змінами в сукупній пропозиції та механізм її відновлення.</p>	2
<p>3. 5. Грошовий ринок</p> <p>Механізм функціонування грошового ринку. Грошова пропозиція та грошові агрегати. Графік грошової пропозиції. Попит на гроші для угод, попит на гроші як активи та їх графічна інтерпретація. Класичний та кейнсіанський підходи до функції попиту на гроші. Процентна ставка: сутність, основні види та чинники, що впливають на її рівень. Мотиваційна роль реальної процентної ставки для встановлення рівноваги на грошовому ринку. Модель грошового ринку. Порушення та відновлення рівноваги на грошовому ринку.</p> <p>Банківська система та грошова пропозиція. Основні функції комерційних банків. Банківські резерви. Банківський механізм розширення грошової пропозиції на основі депозитного мультиплікатора. Грошова пропозиція з урахуванням депозитних та готівкових грошей. Грошова база, грошовий мультиплікатор і</p>	4

грошова пропозиція.	
<p>3.6. Інфляційний механізм</p> <p>Інфляція: сутність та основні види. Темп інфляції та методи його обчислення. Види інфляції залежно від її темпів. Очікувана та неочікувана інфляція за теоріями адаптивних та раціональних очікувань. Види інфляції за джерелами виникнення: інфляція попиту, інфляція витрат та їх графічна інтерпретація. Причини інфляції. Кейнсіанська та монетарна концепції щодо причин інфляції.</p> <p>Механізм розвитку інфляції. Крива Філіпса як аналітичний засіб стабілізаційної політики держави в короткостроковому та довгостроковому періодах. Стагфляція. Антиінфляційна політика.</p>	2
Разом за змістовий модуль 3	14
Змістовий модуль 4. Аналіз і структура складових економічної політики держави	
<p>4.1. Споживання домогосподарств</p> <p>Споживання. Доходи домогосподарств як джерело споживання. Доходи і витрати домогосподарств у моделі економічного кругообігу. Заощадження та споживання домогосподарств. Зв'язок між диференціацією доходів і споживанням. Економічна нерівність та способи її оцінювання. Крива Лоренца. Споживання як функція наявного доходу. Використовуваний дохід і споживання. Функція споживання. Графік споживання. Автономне та індукційоване споживання. Чинники споживання, не пов'язані з поточним доходом.</p> <p>Кейнсіанська модель поведінки споживача. Середня та гранична схильність до споживання. Динаміка середньої схильності до споживання та заощаджень. Міжчасовий вибір споживача. Гіпотеза життєвого циклу. Гіпотеза постійного доходу. Особливості споживання в Україні в умовах ринкової трансформації економіки.</p>	2
<p>4.2. Приватні інвестиції</p> <p>Заощадження та інвестиції. Заощадження як функція наявного доходу. Графік заощадження. Середня та гранична схильність до заощадження. Чинники заощадження. Вибір заощадником активу. Види заощаджень. Рівень заощаджень. Рівновага між заощадженнями та інвестиціями. Класичний та кейнсіанський механізм урівноваження заощаджень з інвестиціями.</p> <p>Інвестиції в основний капітал. Функціональна роль інвестицій. Економічний зміст інвестицій. Кейнсіанська та неокласична інвестиційна функція. Відсоткова ставка як чинник інвестиційного попиту. Номінальна та реальна відсоткова ставка. Податок на прибуток і чиста прибутковість інвестицій. Крива сукупного попиту на інвестиції. Чинники автономних інвестицій і їх вплив на криву інвестиційного попиту. Нестабільність інвестицій. Інвестиції в економіку України. Моделі простого акселератора.</p> <p>Визначення прибутковості інвестиційних проектів. Методи</p>	2

визначення прибутковості інвестиційних проєктів: бухгалтерський та дисконтованої вартості.	
<p>4.3. Сукупні витрати і ВВП</p> <p>Модель "витрати – випуск". Сукупні видатки та їх складові. Рівноважний ВВП. Визначення рівноважного ВВП на основі методу "видатки – випуск". Фактичні та заплановані видатки. Модель "кейнсіанський хрест".</p> <p>Модель "вилучення – ін'єкції". Визначення рівноважного ВВП за методом "вилучення – ін'єкції". Система вилучень та ін'єкцій в економічному кругообігу. Роль запасів у досягненні економічної рівноваги в короткостроковому періоді. "Заощадження – інвестиції" як спрощена модель економічної рівноваги. Заплановані та незаплановані інвестиції.</p> <p>Мультиплікатор витрат. Автономні та індукційні витрати. Механізм мультиплікації автономних витрат. Ефект мультиплікатора та його графічна інтерпретація.</p> <p>Рівноважний ВВП в умовах різного рівня зайнятості.</p>	2
<p>4.4. Економічна динаміка</p> <p>Джерела економічного зростання. Економічне зростання: сутність, основні чинники та типи. Економічне зростання та економічний розвиток. Кейнсіанська та неокласична теорії економічного зростання. Внесок окремих факторів в економічне зростання. Залишок Солоу. Економічне зростання на основі моделі AS-AD і кривої виробничих можливостей.</p> <p>Основні моделі економічного зростання. Вплив запасу капіталу на економічне зростання. "Золоте правило" нагромадження як критерій максимізації рівня споживання. Вплив приросту населення на економічне зростання. Вплив технічного прогресу на економічне зростання. Висновки моделі Солоу.</p>	4
<p>4.5. Держава в системі макроекономічного регулювання</p> <p>Роль держави в економіці та основні функції держави. Взаємодія ринкової економіки з державою. Податки, витрати та позики держави. Роль держави в основних теоріях макроекономічного регулювання. Основні положення класичної теорії. Кейнсіанська теорія як теоретична база державного регулювання економіки. Держава в економічному кругообігу в умовах змішаної економіки. Монетаризм як концепція розвитку зрілої ринкової економіки. Теорія економіки пропозиції. Теорія раціональних очікувань. Роль інформаційного середовища.</p> <p>Сутність фіскальної політики держави. Дискреційна фіскальна політика. Автоматична фіскальна політика. Автоматичні чисті податки як вмонтовані стабілізатори. Фіскальна політика з урахуванням пропозиції. Наслідки фіскальної політики. Наслідки стимулювання податкової політики для державного бюджету. Крива</p>	4

Лаффера про залежність між податковими ставками і податковими надходженнями до бюджету. Фіскальна політика та державний бюджет. Сутність монетарної політики держави. Види, цілі та інструментарій монетарної політики. Монетарна політика в моделі AD – AS. Наслідки монетарної політики в коротко- та довгостроковому періодах.	
4.6. Зовнішньоекономічна діяльність Платіжний баланс. Рахунок поточних операцій та його складові. Рахунок капітальних операцій та його зміст. Сутність та роль автономної статті "Помилки та упущення". Резервні активи як регулятивна стаття платіжного балансу. Модель платіжного балансу. Валютний курс. Валюта та її види. Форми котирування валютного курсу. Види валютного курсу залежно від режиму його формування. Двосторонній та багатосторонній валютні курси. Номінальний та реальний валютний курс. Паритет купівельної спроможності. Попит і пропозиція як чинники валютного курсу. Зв'язок валютного курсу з платіжним балансом. Валютні системи в розвитку. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Вплив зовнішньої торгівлі на ВВП. Економічна рівновага в умовах відкритої економіки. Чистий експорт як компонент сукупних витрат. Гранична схильність до імпорту. Вплив чистого експорту на ВВП. Мультиплікатор витрат у відкритій економіці.	4
Разом за змістовий модуль 4	18
Всього	60

6.2. Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
Змістовий модуль 1. Теорія формування попиту та пропозиції		
1	Вступ до мікроекономіки. Предмет і метод мікроекономіки.	2
2	Основи теорії попиту і пропозиції. Ринкова рівновага.	2
3	Еластичність попиту та пропозиції та механізм пристосування до ринку.	2
4	Теорія споживчого вибору. Мета споживача	2
5	Аналіз поведінки споживача	2
6	Виробництво. Виробнича функція.	2
7	Витрати, доходи та прибуток фірми.	2
Разом за змістовий модуль 1		14
Змістовий модуль 2. Рівновага на товарних і ресурсних ринках		
8	Максимізація прибутку і конкурентна пропозиція.	2

9	Максимізація прибутку і цінова стратегія монополії.	2
10	Фірми на ринку монополістичної конкуренції.	2
11	Моделі олігополії.	2
12	Поведінка фірми на ринку економічних ресурсів.	2
13	Загальна економічна рівновага та суспільна ефективність.	2
14	Держава в мікроекономічній теорії: зовнішні ефекти та громадські блага.	2
Разом за змістовий модуль 2		14
<i>Змістовий модуль 3. Аналіз основних ринків економіки</i>		
15	Макроекономіка як наука.	2
16	Макроекономічні показники в системі національних рахунків.	2
17	Ринок праці.	2
18	Товарний ринок.	2
19	Грошовий ринок.	4
20	Інфляційний механізм.	2
Разом за змістовий модуль 3		14
<i>Змістовий модуль 4. Аналіз і структура складових економічної політики держави</i>		
21	Споживання домогосподарств.	2
22	Приватні інвестиції.	2
23	Сукупні витрати і ВВП.	2
24	Економічна динаміка.	4
25	Держава в системі макроекономічного регулювання.	4
26	Зовнішньоекономічна діяльність.	4
Разом за змістовий модуль 4		18
Всього		60

6.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	К-ть годин
<i>Змістовий модуль 1. Теорія формування попиту та пропозиції</i>		
1	Предмет і метод мікроекономіки. Мікросистеми і ринкове середовище.	4
2	Ринкова рівновага. Державне регулювання ринкових цін.	4
3	Практичне застосування теорії еластичності. Еластичність і податковий тягар.	4
4	Теорія споживчого вибору. Вибір у випадку невизначеності результату.	4
5	Зміна рівноваги споживача. Надлишок споживача.	4
6	Фірма як мікроекономічний суб'єкт. Мета виробництва.	6
7	Продуктивність ресурсів і сукупні витрати виробництва в довгостроковому періоді.	6

Разом за змістовий модуль 1		32
<i>Змістовий модуль 2. Рівновага на товарних і ресурсних ринках</i>		
8	Аналіз конкурентних ринків.	6
9	Ринкова влада: монополія і монопсонія.	4
10	Економічні наслідки монополістичної конкуренції.	6
11	Економічна ефективність олігополій.	4
12	Виробництво і попит на економічні ресурси.	4
13	Основи теорії добробуту.	4
14	Неспроможність ринку і необхідність державного втручання в економіку.	4
Разом за змістовий модуль 2		32
<i>Змістовий модуль 3. Аналіз основних ринків економіки</i>		
15	Макроекономіка як наука.	4
16	Макроекономічні показники в системі національних рахунків.	4
17	Ринок праці.	4
18	Товарний ринок.	6
19	Грошовий ринок.	6
20	Інфляційний механізм.	6
Разом за змістовий модуль 3		30
<i>Змістовий модуль 2. Аналіз і структура складових економічної політики держави</i>		
21	Споживання домогосподарств.	6
22	Приватні інвестиції.	4
23	Сукупні витрати і ВВП.	4
24	Економічна динаміка.	4
25	Держава в системі макроекономічного регулювання.	4
26	Зовнішньоекономічна діяльність.	4
Разом за змістовий модуль 4		26
Всього		120

Примітка: У розрахунку годин на виконання самостійної роботи передбачено час на виконання індивідуальних завдань.

6.4. Орієнтовна тематика індивідуальних завдань

Мікроекономіка

I

1. Закон попиту і пропозиції ринкового механізму.
2. Раціональне використання природних ресурсів
3. Граничні витрати і їх роль в формуванні стратегії фірми.
4. Заміщення праці капіталом: роль НТП.
5. Природні монополії в економіці України, їх регулювання.
6. Картели у світовій економіці.
7. Цінова дискримінація та застосування її на практиці.

II

1. Розрахунково-графічна робота «Моделювання поведінки конкурентної фірми». Вихідні дані варіантів РГР (всього 50 варіантів) [9, 150].
2. Розрахунково-графічна робота «Моделювання поведінки монополії». Вихідні дані варіантів РГР (всього 50 варіантів) [9, 235].

Макроекономіка

Варіант 1. Історія криз перевиробництва показує, що в процесі його розвитку можливі два варіанти динаміки цін. По-перше, впродовж ХІХ століття і першої половини ХХ століття в період криз відбувалося загальне зниження рівня цін. По-друге, в 50—90-х рр. ХХ століття в ході криз ціни підвищувалися. Поясніть роль динаміки цін в механізмі розвитку кризи і виходу з нього.

Варіант 2. Які показники дозволяють судити щодо рівня економічної кризи. Порівняйте історичні заходи щодо подолання економічних криз ХХ століття.

Варіант 3. Чи можна вважати ВВП вичерпним показником економічного добробуту? Аргументуйте Вашу точку зору.

Варіант 4. На якій стадії циклічного розвитку знаходиться Україна? За якими економічними показниками слід судити про це?

Варіант 5. Чи є порушення рівноваги між сукупним попитом і сукупною пропозицією в економіці України? У чому його причини? Які шляхи досягнення макроекономічної рівноваги?

Варіант 6. Проаналізуйте та порівняйте структуру грошової маси в Україні, США і Німеччині. Поясніть.

Варіант 7. Порівняйте причини, наслідки та інструменти виходу з економічної кризи, що застосовують держави сьогодні.

Варіант 8. Який вплив зроблять наступні чинники на сукупний попит і сукупну пропозицію:

- 5% підвищення акцизного податку на бензин;
- скорочення державних витрат на освіту;
- зниження світових цін на нафту;
- очікування різкого зростання загального рівня цін.

Варіант 9. «Процентні ставки під час підйому зазвичай вище, ніж під час спаду. Те ж саме можна сказати про інвестиції. Це означає, що високий рівень відсотка сприяє інвестиціям, а низький – перешкоджає їм». Чи згодні Ви з даним твердженням? Якщо ні, то спростуйте цей висновок.

Варіант 10. Наскільки обґрунтована теорія «довгих хвиль» Н. Кондратьєва? Наведіть аргументи «за і проти» на прикладах економічних криз сучасності.

Варіант 11. Поясніть рух ставок позикового відсотка за фазами економічного циклу.

Варіант 12. Припустимо, що прийнята програма компенсацій по безробіттю. Чому безробіття продовжує викликати неспокій суспільства?

Варіант 13. Історія свідчить, що соціальні потрясіння відбуваються, як правило, на підвищеній фазі довгого циклу. Запропонуйте можливі пояснення цього факту.

Варіант 14. Як пояснити існування в сучасних умовах разом з безробіттям вакантних робочих місць? З яким видом безробіття пов'язано це явище?

Варіант 1.5 Наслідки державної макроекономічної політики повної зайнятості в короткостроковому і довгостроковому періодах. Поясніть, чому макроекономічна політика держави, спрямована на зниження безробіття, обертається, як правило, зростанням цін.

Варіант 16. Чому інфляційні очікування мають мікроекономічну природу і макроекономічні наслідки? Наведіть приклади з економіки України.

Варіант 17. Який вплив зроблять наступні чинники на сукупний попит і сукупну пропозицію:

- 10% зменшення ставок податку на прибуток;
- збільшення продуктивності праці;
- 20% підвищення номінальної заробітної плати.

Опишіть відповідну ситуацію словесно і графічно, показавши, яким буде передбачуваний вплив на рівень рівноважного реального ВВП і рівноважний рівень цін за умови, що решта всіх чинників буде постійною.

Варіант 18. Припустимо, розглядається пропозиція скоротити податки, щоб стимулювати економіку і сприяти її виходу з кризи. Чи має значення, які податки скоротити: з населення чи з підприємств? Обґрунтуйте свою відповідь.

Варіант 19. Який вплив завищеного валютного курсу на рівень виробництва, безробіття, реального ВВП?

Варіант 20. Чи згодні ви з твердженням, що держави з розвинутою економікою розвиваються меншими темпами, ніж ті, що тільки розвиваються. Аргументуйте відповідь.

Варіант 21. Наслідки грошово-кредитної політики в умовах адаптивних і раціональних очікувань. Розгляньте, до яких результатів призведе збільшення грошової пропозиції в наступних випадках: а) у разі попереднього оголошення про додаткову емісію; б) при раптовому збільшенні маси грошей в обігу.

Варіант 22. Економічне зростання: цілі і типи. Чи можна при тривалому переважанні в країні екстенсивного типу економічного зростання розраховувати на стійке підвищення рівня життя?

Варіант 23. Темпи економічного зростання: мета або засіб? Що є найважливішими критеріями оптимальності темпів економічного зростання. Наведіть приклади з сучасної економіки.

Варіант 24. Поясніть, яким чином тип економічного зростання впливає на структуру суспільного виробництва. Наведіть приклади.

Варіант 25. Що відбудеться, якщо уряд спробує позичати гроші для фінансування великого бюджетного дефіциту, а Центральний банк в цей час вирішує проводити «жорстку» грошову політику, спрямовану на скорочення грошової маси?

Варіант 26. Поясніть і покажіть графічно, чому підвищення ставки пропорційних податків зменшує величину податкового мультиплікатора?

Поясніть, чому пропорційні податки можуть виступати як автоматичні стабілізатори.

Варіант 27. Припустимо, грошовий ринок знаходився спочатку в стані рівноваги, а потім відбулося збільшення грошової пропозиції. Як встановлюватиметься нова рівноважна ставка відсотка?

Варіант 28. Концепція стійкого економічного розвитку: історія питання, суть, можливості реалізації в Україні.

Варіант 29. Особливості дії ефекту мультиплікатора-акселератора в сучасній Україні.

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Під час лекційних годин використовується: розповідь – оповідна, описова форма розкриття навчального матеріалу; пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу; бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять; ілюстрація – для розкриття явищ і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки, слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint).

Виконання практичних завдань навчає студентів аналізувати і узагальнювати факти економічної реальності, робити конкретні математичні розрахунки, будувати графіки і схеми. Кожне практичне заняття корисне тим, що реалізується шляхом виконання завдань та рішення ситуацій за темою заняття. Це сприяє формуванню професійних компетенцій фахівця з менеджменту.

Під час практичних занять використовуються: робота в малих групах, мозкові атаки, презентації, метод проектної роботи, ажурна пилка.

Метод Mentimeter - для фокусування уваги здобувачів під час дистанційної форми навчання, а також програмний продукт Kahoot! - ігрова навчальна платформа, що використовується для перевірки знань здобувачів у формі вікторини.

При написанні індивідуально-дослідної роботи а також при виконанні самостійної роботи використовується дослідницький метод та прийом «advocato diabolo».

8. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль з предмету «Мікроекономіка та макроекономіка» включає тематичне оцінювання та модульний контроль.

Тематичне оцінювання аудиторної та самостійної роботи студентів здійснюється на основі отриманих ними поточних оцінок за усні та письмові відповіді з предмету, самостійні, практичні та контрольні роботи.

Поточний контроль за виконанням ІНДЗ здійснюється відповідно до графіку виконання завдання.

Модульний контроль проводиться у формі комп'ютерного тестування, а також модульних контрольних робіт.

Кількість отриманих балів з кожного виду навчальних робіт за різними формами поточного контролю виставляється студентам у журнал академічної групи та електронний журнал після кожного контрольного заходу.

Підсумковий контроль навчальної діяльності студентів здійснюється у формі заліку (3 семестр) та іспиту (4 семестр) за результатами поточного контролю (тематичного оцінювання, виконання ІНДЗ та модульного контролю) і передбачає обов'язкову присутність студентів. Результати заліку оприлюднюються на останньому заліковому занятті, а іспиту під час екзаменаційної сесії.

9. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ

Оцінка за лекційне заняття виставляється за активність студента в дискусії.

Оцінку на практичному занятті студент отримує за виконані розрахункові, практичні роботи, зроблені доповіді, презентації, есе, активність під час дискусій.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні тести (в частині «Мікроекономіка»), а також модульні контрольні роботи (в частині «Макроекономіка»).

10. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Поточний контроль успішності здобувачів вищої освіти здійснюється за чотирирівневою шкалою - «2», «3», «4», «5».

Критерії оцінювання результатів навчання за чотирирівневою шкалою

Бали	Критерії оцінювання
«Відмінно»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано завдання. Водночас здобувач вищої освіти має продемонструвати вміння аналізувати і оцінювати явища, факти і процеси, застосовувати наукові методи для аналізу конкретних ситуацій, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів, докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Добре»	Отримують за роботу, в якій повністю і правильно виконано 75 % завдань. Водночас здобувач вищої освіти виявляє навички аналізувати і оцінювати явища, факти і події, робити самостійні висновки, на основі яких прогнозувати можливий розвиток подій і процесів та докладно обґрунтувати свої твердження та висновки.
«Задовільно»	Отримують за роботу, в якій правильно виконано 60 %

	завдань. При цьому здобувач вищої освіти не виявив вміння аналізувати і оцінювати явища, факти та недостатньо обґрунтував твердження та висновки, недостатньо певно орієнтується у навчальному матеріалі.
«Незадовільно»	Отримують за роботу, в якій виконано менш як 60 % завдань. При цьому здобувач вищої освіти демонструє невміння аналізувати явища, факти, події, робити самостійні висновки та їх обґрунтувати, що свідчить про те, що студент не оволодів програмним матеріалом.

Підсумкова оцінка з дисципліни виставляється за 100-бальною шкалою. Вона обчислюється як середнє арифметичне значення (САЗ) всіх отриманих студентом оцінок з наступним переведенням їх у бали за такою формулою:

$$БПК = \frac{САЗ \times \max ПК}{5},$$

де *БПК* – бали з поточного контролю; *САЗ* – середнє арифметичне значення усіх отриманих студентом оцінок (з точністю до 0,01); *max ПК* – максимально можлива кількість балів з поточного контролю.

Відсутність студента на занятті у формулі приймається як «0».

Система оцінювання: I семестр – залік

10.1. Критерії оцінювання за дворівневою шкалою

Підсумковий контроль знань відбувається на заліку. Під час проведення заліку навчальні досягнення студентів оцінюються за дворівневою шкалою: зараховано, незараховано.

Оцінка «зараховано» (60-100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «незараховано» (1- 59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	

82-89	B	Добре	Зараховано
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за проміжного контролю «залік»

Назва категорії	Лекції		Практичні заняття		Самостійна робота		Модульний контроль		ІНДЗ	Загальний бал
По змістовим модулям	5	5	15	15	5	5	20	20	10	100
За весь курс	10		30		10		40		10	100

Система оцінювання: II семестр – іспит

10.2. Критерії оцінювання за чотирирівневою шкалою

Підсумковий контроль знань відбувається на іспиті. Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання. Під час проведення іспиту навчальні досягнення студентів оцінюються за чотирирівневою шкалою «2», «3», «4», «5».

Оцінка «3», «4», «5» (60-100 балів) ставиться студентові, який виявив знання основного навчального матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання і майбутньої роботи за фахом, здатний виконувати завдання, передбачені програмою, ознайомлений з основною рекомендованою літературою; під час виконання завдань припускається помилок, але демонструє спроможність їх усувати.

Оцінка «2» (1-59 балів) ставиться студентові, який допускає принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань, не може продовжити навчання чи розпочати професійну діяльність без додаткових занять з відповідної дисципліни.

Шкала оцінювання успішності здобувачів вищої освіти

За 100-бальною шкалою	За шкалою ECTS	За національною шкалою	
		іспит	залік
90-100	A	Відмінно	
82-89	B	Добре	

75-81	C	Задовільно	Зараховано
64-74	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно (незараховано) з можливістю повторного складання	
1-34	F	Незадовільно (незараховано) з обов'язковим повторним вивченням	

Розподіл балів, що присвоюється здобувачам вищої освіти за підсумкового контролю «іспит»

Назва категорії	Лекції				Практичні заняття				Самостійна робота		Модульний контроль				ІНДЗ		Екзамен	Загальний бал
	2,5	2,5	2,5	2,5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5			
По змістовим модулям	2,5	2,5	2,5	2,5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	30	100	
За весь курс	10				20				10		20				10		30	100

11. ПЕРЕЛІК НАОЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ НАВЧАННЯ

Наочні засоби:

1. Слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint.
2. Методичні рекомендації до виконання практичних, індивідуальних завдань та самостійної роботи.

Технічні засоби:

1. ПК.
2. Мультимедійне обладнання.
3. Система дистанційного навчання Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Аналітична економіка: макроекономіка і мікроекономіка: підручник: у 2 кн. [С.М. Панчишин, П.І. Островерх, І.В. Грабинська та ін.]; за ред. С. Панчишина і П. Островерха. 3-тє вид., виправл. та доп. Кн.1.: Вступ до макроекономіки. Макроекономіка. Львів: Апріорі, 2020. 648с.
2. Базилевич В. Д., Базилевич К. С. Макроекономіка: підручник. К.: Знання, 2017. 458 с.
3. Будаговська С., Кілієвич О., Луніна І. та ін. Мікроекономіка і макроекономіка. Підручник. К.: Основи, 2019.- 517 с.

4. Боулз С. Микроэкономика. Поведение, институты и эволюция: Учебник / С. Боулз.; пер. с англ. М.: Изд. «Дело» АНХ, 2018. 576 с.
5. Ватаманюк О. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К.: Кондор, 2020. 192 с.
6. Веріан Г.Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід: Підручник / Пер. з англ. С. Сухая. К.: Лібра, 2019. 632 с
7. Гронтовська Г.Е. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. 672 с.
8. Економічна теорія: підручник : у 2 ч. Ч. 1 Мікроекономіка / В. Д. Лагутін, Ю. М. Уманців, К. М. Ніколаєць, та ін.; за ред. В. Д. Лагутіна. 2-ге вид., доопр., перероб. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2021. 396 с.
9. Косік А.Ф., Гронтовська Г.Е. Мікроекономіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 415 с.
10. Малий І. Й., Радіонова І. Ф., Куценко Т. Ф., Федірко Н. В Макроекономіка: базовий курс. Навчальний посібник. К. : КНЕУ, 2018. 254 с.
11. Макаренко М. Макроекономіка. Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 216 с.
12. Мікроекономіка: Підручник / [В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич, А. І. Ігнатюк та ін.] / За ред. Базилевича В. Д. К.: Знання, 2017. 677 с. (Класичний університетський підручник).
13. Мікроекономіка: Навч. посібник / Н. М. Каменева, М. В. Косич, О. Ю. Александрова та ін. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с.
14. Павленко І. М. Мікроекономіка: Навч. посібник. К, 2019. 286 с.
15. Піндайк Р. С. Мікроекономіка / Р. С. Піндайк, Д. Л. Рубінфелд.; пер. з англ. А. Олійник і Р. Скільський. К.: Основи, 2018. 646 с.
16. Пода А.К., Вашків О.П., Куц Л.Л. Мікроекономіка: Навч. посібник. - К: ІСДО, 2020. 156 с.
17. Семюелсон П.А., Нордгауз В.Д. Мікроекономіка / Пер. з англ. К. Основи, 1998. 676 с.
18. Фишер С., Дорнбуш Р., Шмалензи Р. Экономика / Пер с англ. М., 1993. 864 с.
19. Чалюк, Ю. (2022). Глобальний соціально-економічний розвиток в умовах VUCA, SPOD, DEST TA BANI світу. Економіка та суспільство, (36). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-36-21>

Додаткова література

1. Базові дефініції з економіки: навчальний посібник / П.І. Юхименко та ін. Біла Церква, Білоцерківський навчально-виробничий комплекс «Освіта», 2018. 260 с.
2. Економіка: практикум з економічної теорії, історії економіки та економічної думки, мікро- та макроекономіки. За ред. З.І. Галушки, Г.М. Поченчук. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т. Ю. Федьковича. 2022. 368 с.

3. Конкуренентоспроможність підприємства: підручник / П.І. Юхименко та ін. За заг. ред. д-ра екон. наук, професора, академіка НААН України Даниленка А.С. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 308 с.
4. Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы, политика : Учебник: Пер. с англ. / К.Р. Макконнелл, С.Л. Брю. М. : ИНФРА-М, 2009.916с.
5. Мартин Ольга Максимівна Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів : ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.
6. Однорог М.А., Рибак Н.О., Житник Т.П. Економіка й організація агропромислових формувань у процесі збереження капіталу підприємства / М.А.Однорог, Н.О. Рибак, Т.П. Житник // Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Економіка і управління. Том 31 (70). 2020. № 6. С. 132-136.
7. Поведінка домашніх господарств України: моделі та особливості регулювання : монографія / Зоя Галушка, Ганна Катаранчук. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018. 190 с.
8. Понедільчук Т.В., Рибак Н.О. Багатофакторна економетрична модель у визначенні чинників економічного зростання. *Економіка та управління АПК*. 2017. №1. С.97-103. URL: https://econommeneg.btsau.edu.ua/sites/default/files/visnyky/economika/ponedilchuk_rubak_ekon_1-2017.pdf
9. Ponedilchuk Tatiana, Paska Igor, Novikova Victoria, Satyr Larisa, Zadorozhna Ruslana State Policy Financial Support of Development of Agricultural Sector. *SHS Web of Conferences*. Les Ulis, Vol. 92, (2021). DOI:10.1051/shsconf/20219202052 <https://search.proquest.com/openview/355ec973ad0c1294dd914344c7afc6c7/1?pq-origsite=gscholar&cbl=2040545>)
10. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges : collective monograph VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship / Sofia. Bulgaria: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. 309 p. P. 173-187.
11. Ponedilchuk T.V. Paska I.M. Analysis of Inflation Processes in Ukraine for 2012-2017 and their Impact on Economic Growth. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2018.Vol 2. No 25. P. 325-332 URL:<https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/1470>
12. Понедільчук Т.В. Інтелектуальний капітал та національна конкурентоспроможність: концептуальні засади. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Вип. 2.(48). Ужгород, 2016.С.36-41. Режим доступу: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib15432>
13. Поведінка домашніх господарств України: моделі та особливості регулювання : монографія / Зоя Галушка, Ганна Катаранчук. Чернівці: Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2018. 190 с.
14. New trends in the economic systems management in the context of modern global challenges : collective monograph VUZF University of Finance, Business and Entrepreneurship / Sofia. Bulgaria: VUZF Publishing House “St. Grigorii Bogoslov”, 2020. 309 p. P. 173-187.
15. Ponedilchuk T.V. Paska I.M. Analysis of Inflation Processes in Ukraine for 2012-2017 and their Impact on Economic Growth. *Financial and credit activity: problems*

of theory and practice. 2018.Vol 2. No 25. P. 325-332
 URL:<https://fkd.ubs.edu.ua/index.php/fkd/article/view/1470>

16. Понедільчук Т.В. Інтелектуальний капітал та національна конкурентоспроможність: концептуальні засади. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка». Вип 2.(48). Ужгород, 2016 С.36-41.Режим доступу : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/15432>

17. Тертична Л.І., Безпалько О.В., Рибак Н.О. Політико-правова безпека підприємства: сутність, діагностика її рівня / Л.І. Тертична, О.В. Безпалько, Н.О. Рибак // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». Випуск 32. 2018. С. 117-121.

18. Мікроекономіка та макроекономіка. Методичні вказівки для практичних занять і самостійного вивчення дисципліни здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 07 «Управління та адміністрування» спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» / Укладачі: Т.В. Понедільчук, Н.О.Рибак. Частина 1. Біла Церква, 2023. 56 с.

19. Мікроекономіка та макроекономіка. Частина II. Методичні вказівки для практичних занять і самостійного вивчення дисципліни студентами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за ОП 051 «Економіка», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 076 «Підприємництво, торгівля і біржова діяльність», 073 «Менеджмент», 071 «Облік і оподаткування», 281 «Публічне управління та адміністрування» / Укладачі: Понедільчук Т.В., Рибак Н.О., Біла Церква, 2020. 136 с.

3. Інформаційні ресурси

1. Державний комітет статистики України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

2. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

3. Національний банк України. Режим доступу з: <http://www.bank.gov.ua>

4. Бібліотека імені В. Вернадського. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua>

5. Міжнародний центр перспективних досліджень. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.icps.kiev.ua>

6. Центр соціально-економічних досліджень. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.case-ukraine.com.ua>

7. Світовий банк. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>

8. Європейський центральний банк. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.ecb.europa.eu>

9. Міжнародний валютний фонд. [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.imf.org